

Wrocław, Kielce, 6 marca 2026 r.

Komunikat prasowy

Badanie Onkoedukator ujawnia największą lukę w profilaktyce onkologicznej

Ponad 90 proc. mieszkańców Dolnego Śląska i województwa świętokrzyskiego wie, że nowotwór wykryty we wczesnym stadium daje znacznie większe szanse na skuteczne leczenie. Jednocześnie tylko część z nich regularnie korzysta z badań przesiewowych. To jeden z wniosków pierwszego etapu badań zrealizowanych w ramach programu Onkoedukator, prowadzonego przez Dolnośląskie Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii (DCOPiH) we współpracy ze Świętokrzyskim Centrum Onkologii i partnerami społecznymi. Obecnie trwa nabór do programu dla osób zainteresowanych rolą Onkoedukatorów, którzy będą wspierać działania informacyjne i profilaktyczne w lokalnych społecznościach.

Badanie przeprowadzono metodą wywiadów telefonicznych (CATI) na reprezentatywnej próbie ponad 2200 dorosłych mieszkańców obu województw, którzy nie byli wcześniej diagnozowani onkologicznie. Jego celem było nie tylko sprawdzenie poziomu wiedzy, ale przede wszystkim zrozumienie postaw, barier i mechanizmów decyzyjnych, które wpływają na korzystanie z badań przesiewowych.

Przedstawione wyniki stanowią jedynie część uzyskanych analiz — całość badania dostarcza szeregu wartościowych wniosków, które mogą służyć projektowaniu skuteczniejszych programów badań przesiewowych oraz stanowić podstawę do kształtowania polityki zdrowotnej zarówno na poziomie samorządowym, jak i krajowym.

Paradoks profilaktyki: „wiem, że trzeba”, ale...

Jednym z najbardziej charakterystycznych wniosków badania jest wyraźny rozdziewiek pomiędzy deklaracjami a praktyką. Zdecydowana większość respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że nowotwór wykryty we wczesnym stadium daje większe szanse na wyleczenie, a badania przesiewowe, takie jak mammografia, cytologia czy kolonoskopia, są skuteczne i potrzebne.

Jednocześnie znaczna większość badanych przyznaje, że nigdy nie otrzymała zaproszenia na badania profilaktyczne, nawet jeśli należała do grupy wiekowej objętej programami przesiewowymi. Wyjątkiem są zaproszenia na mammografię. Większość badanych nie ma także pewności, gdzie konkretnie może wykonać badania w swojej okolicy i odkłada decyzję „na później”, mimo poczucia, że badania są ważne.

- To nie jest problem braku wiedzy, tylko braku jej przełożenia na konkretne działanie – mówi Paweł Zawadzki, zastępca dyrektora ds. rozwoju DCOPiH i inicjator programu Onkoedukator. - Badanie pokazuje, że wiele osób czeka na impuls: jasną informację, konkretne wskazanie miejsca, a bardzo często na rozmowę z kimś, do kogo ma zaufanie.

www.onkoedukator.pl

onkoedukator@dcopih.pl

Dolnośląskie Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii
Pl. Hirszfelda 12, 53-413 Wrocław

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Minister
Nauki

DCOPiH

Bariery są bardziej „życiowe” niż medyczne

Respondenci rzadko wskazują brak zaufania do medycyny jako główną przeszkodę. Znacznie częściej pojawiają się bariery codzienne: długi czas oczekiwania na badanie, trudności w dopasowaniu terminu do pracy i obowiązków domowych, niejasne lub rozproszone informacje o dostępnych programach, obawy przed samym badaniem lub jego wynikiem. Ponad 80% badanych wskazało, że potrzebuje jasnej konkretnej informacji, gdzie wykonać badanie – wówczas z niego skorzysta.

Co istotne, badanie pokazuje też, że rekomendacja lekarza lub zaufanej osoby znacząco zwiększa gotowość do wykonania badań, podobnie jak kampanie informacyjne prowadzone lokalnie, blisko mieszkańców.

Różnice pokoleniowe i obszary największych luk wiedzy

Analiza wyników pokazuje wyraźne różnice między grupami wiekowymi. Osoby starsze częściej deklarują kontakt z zaproszeniami na badania i większą znajomość programów przesiewowych. Z kolei młodsze grupy, mimo wysokiego poziomu ogólnej świadomości znaczenia profilaktyki, rzadziej potrafią wskazać konkretne informacje dotyczące wieku rozpoczęcia profilaktyki czy zakresu dostępnych świadczeń.

Zróżnicowanie widoczne jest również w odniesieniu do poszczególnych nowotworów. Najwyższy poziom wiedzy dotyczy raka piersi, zarówno w zakresie badań przesiewowych, jak i objawów. Największe braki informacyjne widoczne są natomiast w obszarze raka jelita grubego, gdzie mniej niż połowa badanych potrafiła prawidłowo wskazać wiek rozpoczęcia regularnych badań profilaktycznych.

Lokalna rozmowa jako klucz do zmiany

Wyniki badania wyraźnie wskazują, że skuteczna profilaktyka nie kończy się na ogólnych komunikatach. Kluczowe znaczenie ma bezpośredni kontakt, prosty język i możliwość zadania pytań bez presji.

- Onkoedukatorzy odpowiadają dokładnie na te potrzeby - podkreśla dr n. med. Leszek Smorąg, kierownik Zakładu Profilaktyki Onkologicznej Świętokrzyskiego Centrum Onkologii. – To osoby, które pomagają przejść od „wiem, że powinienem” do „wiem, co zrobić i gdzie się zgłosić”. Dzięki nim profilaktyka zyskuje ludzki wymiar i staje się częścią codziennych wyborów zdrowotnych.

Onkoedukator: projekt oparty na danych

Zaprezentowane wyniki stanowią fundament dalszych działań programu Onkoedukator. Na ich podstawie DCOPIH i partnerzy rozwijają kolejne etapy projektu: szkolenia lokalnych liderów, materiały edukacyjne oraz narzędzia, które w praktyczny sposób pomagają mieszkańcom odnaleźć się w systemie badań profilaktycznych.

Program zakłada budowę sieci **onkoedukatorów** – zaufanych osób z lokalnych społeczności, które będą wspierać mieszkańców w rozmowie o zdrowiu, przełamywać bariery i wskazywać konkretne możliwości działania.

Projekt Onkoedukator wpisuje się w cele Roku Profilaktyki Zdrowotnej ustanowionego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podkreślając znaczenie systemowych działań wzmacniających świadomość zdrowotną i skuteczność interwencji populacyjnych.

Rekrutacja Onkoedukatorów trwa

Rekrutacja onkoedukatorów do programu trwa. Do udziału zaproszone są osoby aktywne społecznie, m.in. sołtysi, nauczyciele, strażacy, bibliotekarki czy członkinie kół gospodyń wiejskich, które chcą działać na rzecz zdrowia w swoich miejscowościach. Program oferuje szkolenia, materiały oraz stałe wsparcie ekspertów DCOPIH i Świętokrzyskiego Centrum Onkologii.

Szczegóły programu, więcej informacji na temat wyników badań oraz formularz zgłoszeniowy dostępne są na stronie www.onkoedukator.pl.

Program Onkoedukator realizowany jest przez **Dolnośląskie Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii (DCOPIH)** we współpracy ze Świętokrzyskim Centrum Onkologii, Towarzystwem Medycyny Innowacyjnej i Fundacją Onkologika. Projekt "Onkoedukator - program edukacji przeciwnowotworowej" finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu "Nauka dla społeczeństwa II".

www.onkoedukator.pl

onkoedukator@dcopih.pl

Dolnośląskie Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii
Pl. Hirszfelda 12, 53-413 Wrocław

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Minister
Nauki

DCOPIH

